

Zvládli i nezvládli

Německo ustálo uprchlickou vlnu, její příčiny ale řešit neumí

TOMÁŠ LINDNER



V mém rodném kraji, pár kilometrů od německých hranic, před pěti lety zastavil policista k běžné kontrole řidiče s německou poznávací značkou. Když zjistil, že řidič hovoří plynule česky, tak se hned zeptal: „Proboha, co se to u vás děje?“ Byl podzim 2015, vrcholila uprchlická krize a ze sledování většiny tuzemských médií mohl český občan snadno získat pocit, že Německo kolabuje. Že Angela Merkel, která odmítla uprchlíkům zavřít hranice a pořád opakuje krédo „Zvládneme to“, propadla naprosté naivitě, a brzy proto padne. A že se stovky tisíc žadatelů o azyl nebudou chtít integrovat a přinesou s sebou z Blízkého východu teror.

Po pěti letech je zřejmé, že se tehdejší český alarmismus nenaplnil. Kancléřka je pořád ve své funkci a navíc nejoblíbenější političkou v zemi. Počet trestných činů je podle kriminálních statistik nejnižší za posledních třicet let a ekonomika až do začátku pandemie šlapala hladce. Uprchlíci dávno před příchodem koronaviru prakticky zmizeli z politické agendy a z loňského průzkumu mezi starosty všech měst s více než deseti tisíci obyvatel vzešlo, že se podle ná-

zoru osmdesáti procent z nich život v jejich městě vlivem uprchlíků nezlepšil ani nezhoršil.

Význam vítání

Integrace v terénu zkrátka běží – a zároveň je každému soudnému pozorovateli jasné, že se jedná o proces trvající minimálně dvě generace, a až poté přijde čas na konečné soudy. Kdo cestuje Německem a hovoří s lidmi, ten vedle nadhledu slyší také hodně skepse, i od lidí pracujících s uprchlíky.

Popisují, že se mnoho běženců neučí s dostatečným úsilím německy. Část nově příchozích ve velkých městech roky po získání azylu pořád bydlí v nouzových hromadných ubytovnách. A není zřejmé, jak se podaří integrovat zvláště komplikované případy špatně vzdělaných mladých uprchlíků nebo odmítnutých žadatelů o azyl, kteří zabíjejí čas poflakováním se poblíž nádraží mnoha měst. Zároveň spousta odmítnutých žadatelů o azyl, kteří se přitom během několika let naučili výborně německy a našli si práci v místních firmách, zůstává v právním limbu, protože jim zákony nedávají zaručenou perspektivu v zemi. Opravdová přátelství mezi starousedlíky a uprchlíky, tedy nikoli více či méně organizovaná setkání pomocníků a přijímajících, jsou prakticky podle všech oslovených stále výjimkou.

Proces integrace je navíc zranitelný, narušit jej mohou zcela neočekávané proměnné, tak jako nyní koronavirová pandemie. Uzavření škol a omezení sociálních kontaktů zasáhlo zvláště silně děti běženců, kterým rodiče nedokážou doma pomoci s úkoly. Propouští se hlavně v nekvalifikovaných profesích, v nichž většina uprchlíků našla místo. Přerušen byl nespočet komunálních a nevládních integračních projektů založených na pravidelném setkávání se.

Když to celé shrneme, tak Německo výzvu zatím zvládá, leží před ním ale ještě spousta práce. Podstatné je, že jestli vše dobře dopadne, tak jediné díky občanské vstřícnosti a pomoci, kterou Angela Merkel svým krédem „Wir schaffen das“ podpořila. Studentští aktivisté, dobrovolné spolky důchodců, angažované církve, schopná místní samospráva – tato energie pocházející zevnitř společnosti a její pragmatický a pozitivní přístup k řešení problémů jsou pro úspěšnou integraci podstatnější než cokoli jiného. Berlínský psycholog Ahmad Mansour, jenž je znám ostrou kritikou dosavadních německých kiksů v integraci starší i současné generace přistěhovalců, to v našem rozhovoru popsal jasně: „Kde převládá odmítání, tam integrace nemá šanci.“

Globálně zatím ne

Angela Merkel již před pěti lety říkala, že se rok 2015 opakovat nebude, že krize je důsledkem mnohaletého zanedbávání uprchlické problematiky. Když na podzim 2015 opakovala své „Zvládneme to“, tak to obsahovalo i příslib vzniku opravdu společného evropského azylového systému a větší zájem o příčiny migrace. Protože exodus lidí v nouzi do Evropy nijak neřeší kořeny problémů v Africe a na Blízkém východě a také kapacita světa otevřeného a bohatého Německa přijímat běžence je omezená. Politici navíc musí brát ohledy také na občany obávající se toho, že se příchodem tolika lidí z jiné kultury jejich domov změní k nepoznání.

I proto se Merkel na jaře 2016 zasadila o dohodu s Tureckem, které hlavní migrační trasu z Blízkého východu utěsnilo – a výměnou za to k Bosporu mířily miliardy eur, které zlepšily život tamních syrských běženců a měly je odradit od putování do Evropy. Z globálního pohledu toho však Německo zatím příliš „nezvládlo“, respektive neprosadilo. Reforma zastaralého evropského azylového systému se nedaří, blokáda postkomunistických států byla silnější než schopnost Berlína prosadit svou představu. Německý

Na život a na smrt

Americká předvolební kampaň vstupuje do dramatického finále

JIRÍ SOBOTA

Američtí odpůrci Donalda Trumpa za sebou mají proslulé léto. Samozřejmě, Spojené státy se během letních měsíců potýkaly s koronavirovou pandemií a v ulicích amerických měst protestovaly statisíce lidí proti rasismu, průzkumy veřejného mínění ale nabízely voličům demokratů důvod k optimismu. Jejich prezidentský kandidát Joe Biden si před stávajícím nájemníkem Bílého domu udržoval výrazný náskok. Komentátoři připomínali, že za posledních padesát let nebyl ještě nikdy obhajující prezident v tak komplikované situaci. Biden vedl v rozhodujících státech i na amerických předměstích. Donald Trump a jeho vláda působili jako hořící budova, jež se každým okamžikem zhroutí. Byly to pro opozici nadějně časy, nyní jsou ale u konce.

Američané se tento týden vracejí z dovolených a to je okamžik, kdy se rozjede závěrečná, horká část kampaně. Do voleb chybějí dva měsíce. Oba kandidáti právě absolvovali nomináční sjezdy svých stran a pokusili se na nich voličům představit konzistentní příběhy, kvůli nimž by jim měli dát první listopadové úterý svůj hlas. Na obou stranách se jedná o temné vize osudového boje o samotnou další existenci amerického demokratického experimentu či amerického způsobu života. Společný jmenovatel neexistuje, obě strany mají pocit, že vítězství té druhé je zkrátka nepředstavitelné. A demokraté, navzdory průzkumům veřejného mínění, jsou vlastně ve složitější pozici než obhajující prezident.

Divoké vize

Donald Trump je v roli favorita menšiny, v podstatě klasické Ameriky bílých mužů doprovázených pořádanými manželkami, která se snaží udržet u moci. V minulých volbách „prohrál“ v celkovém součtu o tři miliony hlasů, ani letos jeho ambice není než taktická, využívající nesoulad mezi množstvím odevzdaných hlasů a zastoupením jednotlivých států ve sboru volitelů. Trump se prezentuje jako obránce mizejícího světa, hnacím motorem jeho stoupenců je úzkost a strach.

V tomto bodě se mu povedl na kongresu působivý zvrat. Po celé jaro a léto se zdálo, že prezident je ve vleku události

apel na mnohem větší hospodářskou podporu zemí, odkud běženci utíkají, ostatní silné ekonomiky k činům nestrhl. A nové žhavé krize opět překryly i problematiku uprchlíků, která přitom ale nikam nezmizela. Podle UNHCR počet lidí na útěku posledních pět let setrvale stoupá, ačkoli už do Evropy pronikne málokdo. ●

WWW.RESPEKT.CZ/AUDIO

glosa

Nenápadná lekce

KATEŘINA ŠAFAŘÍKOVÁ

Až se budou psát české dějiny letošní karantény, svoje místo v nich bezpochyby bude mít fotografie z Lán z období totální izolace Čechů doma a zákazů návštěv i v rámci rodiny. Na snímku je Miloš Zeman a dalších dvanáct lidí. Sedí blízko sebe okolo stolu, a ačkoli mají roušky, pohoštění před nimi dává tušit, že si je nasadili jen kvůli focení.

Legendární fotka nabyla nové aktuálnosti minulý týden, když podal rezignaci na svůj post dosavadní evropský komisař pro mezinárodní obchod, Ir Phil Hogan, kvůli skandálu, který vypukl po jednom zakázaném golfovém setkání. Odehrálo se v polovině srpna, den poté, co Irsko zpřísnilo pravidla v rámci boje proti koronaviru a mimo jiné zapovědělo vnitřní akce pro více než šest lidí. Hogan se zúčastnil slavnostního golfového turnaje, jehož součástí byla i večeře pod jednou střechou pro osmdesát lidí. Hogan navíc přiletěl do Irska z Bruselu a v rozporu s opatřeními irské vlády nenastoupil do čtrnáctidenní karantény.

Když informace o akci pronikly na veřejnost, Hogan nejprve dělal mrtvého brouka a na dotazy irských novinářů týkající se účasti na oné večeři nereagoval. Poté ji přiznal, hájil se ale, že se u svých lidí ujišťoval, že jeho přítomnost bude v souladu se všemi pravidly, a že byl krátce před cestou do Irska negativně testovaný na koronavirus – čímž mimoděk potvrdil neznalost irského nařízení, že negativní test neosvobozuje od povinné karantény. Jakékoli pochybení ze svojí strany Hogan svezpě odmítal.

Připustil ho až pátý den po vypuknutí skandálu, v době, kdy mu irský premiér skrz média vzkázal, že by měl zvážit setrvání ve funkci. Phil Hogan se veřejně omluvil za porušení karantény a řekl, že jeho účast na hromadné golfové akci byla chyba. Den poté předsedkyni Evropské komise Ursule von der Leyen předal svoji rezignaci.

Čeští politici mají tendenci říkat, že proti nim média vedou kampaň, když se je snaží přimět k odpovědnosti za jejich kroky. Z účastníků lánské schůzky zachycené zmíněnou fotkou ostatně jen starosta Kyjova František Lukl přiznal, že to byla chyba. Jde o jedinou věc: místo kampaně sledujeme skutečnost, že politici v řadě zemí běžně odstupují, když jsou přichyceni, jak kážou vodu a pijí víno. Hoganův případ je jen jedním z nich. ©